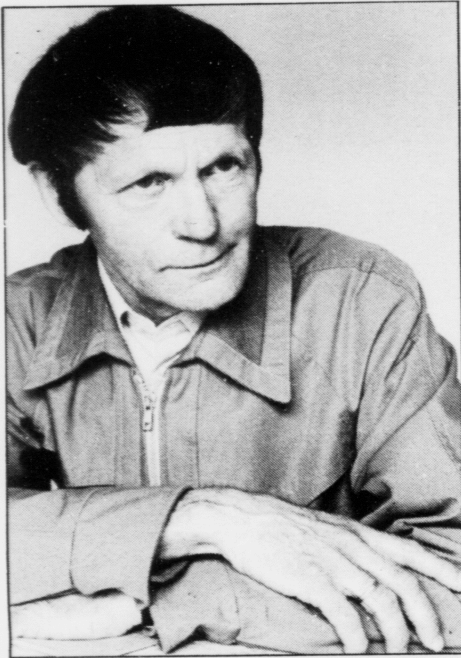

Hugleiðingar ólavsøkumorgun á Vágseiði

Staddur á Vágseiði ólavsøkumorgun 1984, siti eg í bilinum, beint við innkoyringina til grótbrotið. Gjøgnum útvarpið hoyri eg tað, sum fer fram á Tinghúsvøllum í Havn.

Sanglota er, megnarverk Jógvan Waagsteins og Edward Mitens, ólavsøkukantatan, skrivað í 1930, til minnis um at 900 ár vóru umliðin, síðan Ólavur kongur Heilagur fell á Stiklastøðum, verður framförd. Spell bert, at eingin longur átekur sær solopartin í hesum verki. Frásæð tí evnaliga Volker Behrens, sála, sum nú var farin undir at syngja einrøddapartin, minnst eg bert Sverra Dahl í hesum leikluti. Um hann hevur sungið henda partin síðan tá, veit eg ikki, men í 1952 sang hann. Hetta var serligt hátíð-

arhald, 100 ár vóru umliðin, síðan lögtingið varð endurreist. Landskór, fyrri fyrstu ferð her á landi, 200 sangarar, sang undir leiðslu H. J. Højgaards, og manskór Havnar Sangfelags, undir leiðslu Gunnar Mikkelsens og við Sverra Dahl sum solisti, framfördi ólavsøkukantatuna.

Fyri meg, og fleiri við mær, var henda ólavsøka eisini eitt serligt minni. Fyri kanska bæði fyrstu og seinastu ferð á ólavsøku, tóku tveir seksæringar lut í róðrinum. Og teir vóru »Gotu-Tróndur«, úr Gotu og »Norðlýsið«, sum vit úr Vági róðu við. Hetta var gamal torvbátur úr Sandvík, millumpartingur millum 10-mannafar og seksæring, sætta róðin var ein leysabekkur, sum lá frammi í skuti. Illa lak hann. Men

vit vunnu. Hvat bleiv av »Norðlýsinum«, veit eg ikki, men »Gotu-Tróndur« fór beinleiðis frá róðrinum út í landsneystið á Debesartroð, aftaná ósigurin móti gomlu klossuni úr Sandvík.

Nú fór eg eitt sindur av leið, men eri brátt aftur við lötuna á tinghúsvøllum. Sangurin tagnar, og Lisbeth Michelsen heldur hugvekjandi róðu. Kórið endar so við at syngja tjóðsangin. Harmar tað meg bert, at henda tjóðarogn av einum sangi, skal ljóða út yvir tann køst, sum Vágseiðið nú er vorðið til, hetta sam eiðið, sum fyri so manga stirda sál og stúri menniskja hevur kenst sum ein linni, tá leitað varð út her, í kvirruna og vakurleikan.

Men sjálvt um eg siti í tí rama roykinum frá tí, sum fráljóður, altíð logandi bálinum í kommunala køstinum í Skarðsgjógv, fyrr ein ediligur blettur, so felli eg tó í undran og eri hugtikin av vøkru sjónini, mær mótir, tá eg hyggi vestur í hav. Tað eru so mangir tankar, sum vella upp í huga mín eina tílka löt.

Eg hyggi suður undir Skúvanes, oman á Kleiv og vestur móti Múlagjógv. Havið stendur svart við Klettin. Sjáldan hevði vakri sangur Fríðrik Petersens, »Hvørjum man tykja vakrast hjá sær«, har tað eina orindi jú liðar soleiðis:

*Og havið troyst av at berjast við teg,
við tinar fetur hvílir seg,
tað er so vakurt í Føroyum at búgva
verðið sungin við djúpari meining
enn eina löt sum hesa.*

Rami lukturnin frá Bukkuvaldinum dregur meg, fyri eitt bil, aftur til veruleikan, og eg øtist yvir ta oyðileggjan av náttúruvakurleika, sum er farin fram, sigi við meg sjálv, at nú skal ikki tigast longur, og — knappliga rennur mær í huga ein vending á donskum: Dette må jeg gjøre Indsigelse imod — og áðrenn eg veit av eri eg við Søren Kierkegaard, og eirindaleysa stríð hansara móti donsku kirkjuni, tí júst hesi orð nýtti hann í tí viðfangi. Hetta má vera tað, ein kallar fyri hugsunar-samband (idé — association).

Og við tað, at man situr her í einseminum, og einki órógvur ein, so sveima tankarnir tilvildarlaga. Nú var tað Søren Kierkegaard, eg kom í tankar um, og kirkjustríðið.

Sum argastu mótstøðumenn í hesum stríði sá Kierkegaard Jacob

Mynster, biskup og primas donsku fólkakirkjunnar, og Hans Martensen, gudfrøðing og professara. Kierkegaard talaði harðliga at teirru kristniðaðan, sum fór fram í kirkjuni og sum Mynster, sum leiðandi kirkjumaður, hevði avgerandi ávirkan á. Hetta, segði Kierkegaard, var ein linnan av tí, sum í Nýggja Testamenti stóð, um at fylgja Kristus eftir í líðing, hetta var ein boðan tillagað tí, sum fólk helst vildu hoyra. Og tað gjørdi Kierkegaard so mikið meira vreiðan, tí eitt av lykkaorðunum í heimsspeki, ella lívsáskoðan hansar jú var »hin enkelte«: at tað var tað einstaka menniskja og ikki alla samkomuna, tað galt, og at hugnaliga boðskapur kirkjunnar ruraði fólk í blund. Hann vildi tí hava Mynster til at viðganga, at tað var ein reingjan av boðskapi biblíunnar, sum var boðað. Hetta vildi Mynster ikki. Og grimdarhugurin vaks hjá Kierkegaard, men hann tagdi. Eina ávísa virðing hevði hann fyri hesum gamla, sum altíð hevði verið góður vinur við nápa hansara.

Hann tagdi framvegis, tá Mynster doyði í 1854. Men tá Martensen, sum ætlaði sær tann nú leysa bispastólin, helt líktaluna fyri Mynster, og frá prædikustólinum skýrði hann eitt sannleikavitni, tá gjørdist Kierkegaard ovboðið: at seta Mynster inn í teirru heilagu røð av røttum sannleikavitnum og pinslavátum, sum líka frá apostlanna døgum høvdu gingið í Jesusar fótasporum, ein mann, sum hevði staðið fyri einari linari kristniðaðan, og sum hevði, sum høgur embætismaður notið alt tað góða, heimurin kundi biðja: at kalla hann eitt sannleikavitni, seta hann inn í teirru heilagu røðina — »Dette maa jeg gjøre Indsigelse imod«.

Men hann tagdi framvegis. Hann ætlaði sær ikki at loypa á í ótið, og harvið kanska forða fyri, at Martensen fekk tann bispastólin, sum hann tráðaði so eftir. Men tá endiliga Martensen hevði fingið sitt høga embæti, tá loysti Kierkegaard frá, av grimdarhuga. Mynster, Martensen, kirkja, prestar og allur tann »officielle kristendom« vórðu dikt undir í háan, beiskleika og vanvirðing. Fólk, um ikki so nógv kirkian, var skakað. Kierkegaard var iú kendur sum meistarin.

